

2.2 Regionale missie en visie

Avansa Mid- en Zuidwest brengt mensen letterlijk en figuurlijk samen. We bouwen bruggen tussen mensen en organisaties die elkaar niet vanzelfsprekend ontmoeten. We inspireren mensen en zetten hen aan tot nadenken en het ondernemen van actie. Tegelijkertijd zijn we nieuwsgierig, luisteren we aandachtig en geven we mensen een stem. We versterken mensen door hen in hun kracht te zetten en door hen te laten groeien. We dagen de status quo uit en zoeken samen met burgers en organisaties naar innovatieve oplossingen voor

complexe maatschappelijke uitdagingen. Bij alles wat we doen, zoeken we naar de stem van kwetsbare groepen en zorgen we dat ze gelijkwaardig kunnen meedromen, meedenken en meedoen.

Avansa Mid- en Zuidwest ijvert voor een regio waarin de mensgerichtheid centraal staat. Een regio waarin mensen een sterke verbondenheid voelen met elkaar en met de planeet. Een regio waarin iedereen gelijkwaardig kan meebouwen aan de samenleving van morgen. Een regio waar maatschappelijke systemen, regels en organisaties opnieuw ten dienste staan van de mens zonder de grenzen van onze planeet te overschrijden.

7 Beleidsuitdagingen: strategische en operationele doelstellingen

LABOROL

VERBINDENDE ROL

KRITISCHE ROL

LEERFUNCTIE

GEMEENSCHAPSVORMENDE FUNCTIE

CULTUURFUNCTIE

MAATSCHAPPELIJKE BEWEGINGSFUNCTIE

7.1 Beleidsuitdaging 1: mentaal welzijn

Naar een regio met een beter bewustzijn en meer communicatie over mentaal welzijn, naar een regio waar het zorgen voor elkaar meer naar waarde wordt geschat en waar we onszelf niet voorbijhollen maar stilstaan bij wat betekenis geeft.

Als Avansa Mid- en Zuidwest ijveren we voor een regio waarin de gerichtheid op de mens centraal staat. Een regio waarin mensen een sterke verbondenheid voelen met elkaar en met de planeet. Als we vertrekken vanuit die verbondenheid en empathie met de ander, kunnen we niet anders dan stilstaan bij hoe het met de mensen om ons heen gaat. En daar komen we tot eerder ontnuchterende analyses.

Uit onze regioanalyse blijkt dat drie op de tien Vlamingen een slechte mentale gezondheid heeft. Ook in onze regio in West-Vlaanderen zien we ernstige problemen op het vlak van mentale gezondheid. Zo zijn onze provinciale cijfers over suïcide dramatisch.¹⁰⁴ Daarnaast toont onderzoek bij jongeren in Zuid-West-Vlaanderen

aan dat het slecht gesteld is met de mentale gezondheid van de jongeren.¹⁰⁵

Vanuit de cultuur van de regio staat werk (oorspronkelijk textiel en landbouw, waaruit ook een grote zelfstandige bedrijvigheid groeide) centraal. De werkloosheidscijfers zijn laag in deze regio van bezige bijen. Er is echter ook een andere kant van de medaille: mensen gaan massaal gebukt onder stress. Burn-outs zijn - net als in de rest van Vlaanderen - torenhoog.¹⁰⁶ Communicatie en bereikbaarheidsdruk zijn hierbij grotere issues in West-Vlaanderen dan in andere provincies.¹⁰⁷ Het praten over gevoelens en over wat minder gaat is niet stevig ingebed in onze cultuur. Blijkt dat het weinig praten en 'olsan deuredoen' zijn vruchten niet afwerpt op mentaal vlak. Wel integendeel.

In landelijke gebieden zien we dat de druk die voortvloeit uit de afbouw van allerhande voorzieningen (denk aan banken, geldautomaten, mobiliteit, bakkers, verenigingsplekken,...) toeneemt. De sociale cohesie

¹⁰⁴ Concrete cijfers: zie regioanalyse.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Ibid.

gaat achteruit. Covid leerde ons dat het mentaal welzijn verslechterde door verschillende beperkende maatregelen waarbij ontmoeting, verbinding en participatie in het gedrang kwamen. Een versoepeling en meer contact betekenden dan weer een beter mentaal welzijn.¹⁰⁸ Komt daar bovenop de snel opeenvolgende maatschappelijke veranderingen die gepaard gaan met een psychologische of economische druk: het landbouwmodel staat onder druk door strengere nationale en Europese regelgeving en de globale klimaatproblematiek, de samenleving verandert snel op het vlak van samenstelling en migratie, er spelen invloeden zoals digitalisering¹⁰⁹ en sociale media,...

Qua doelgroepen merken we op dat vrouwen vatbaarder zijn voor problemen van mentaal welzijn dan mannen op de beroepsactieve leeftijd van 18 tot 55 jaar. Mensen in kansarmoede en laaggeschoolden blijken veel vatbaarder te zijn dan hooggeschoolden. Hoewel er iets minder onderzoek werd verricht op dat vlak, geven eerste onderzoeken aan dat ook mensen met migratieachtergrond vatbaarder blijken.

De vorige beleidsperiodes tonen onze jarenlange expertise in vormingen over persoonlijke en relationele groei. Uit de twee voorbije beleidsperiodes blijkt ook de sterkte van onze structureel maatschappelijke

initiatieven. Denk maar aan het [forumtheater tegen burn-out](#) in het kader van de Roeselaarse coalitie tegen burn-out. Of het sociaal-artistieke project [Grijs aan Zet](#) (met Amnesty Vlaanderen en Het Bataljong) over de mensenrechten van ouderen en het [Stresstival](#) in Roeselare, waarin we verschillende welzijnspartners verenigden.

De zorgwekkende gegevens uit de regioanalyse op het vlak van mentaal welzijn én onze ervaring, expertise en breed netwerk rond dit thema, deden ons besluiten om deze beleidsuitdaging centraal te zetten.

SD1. De bewoners van onze regio kennen en bespreken de oorzaken van slecht mentaal welzijn beter in 2030 dan in 2024

OD1. Inwoners uit de regio zijn op verschillende manieren bevraagd over de oorzaken van slecht mentaal welzijn en over suggesties om samen beter te doen.

Visie

Omdat het mentaal welzijn (ook) in onze regio zorgwekkend is, willen we hier in eerste instantie luisteren, pogen te begrijpen en in gesprek gaan. We brengen mensen samen en stellen vragen, vanuit onze eigenheid en onze kritische rol.

Wat maakt dat zoveel mensen zich vandaag slecht voelen? Wat ligt daarbij aan de basis? Wat merken mensen in de regio op? We gaan hierbij op zoek naar de verhalen en persoonlijke belevingen achter de cijfers en de wetenschappelijke verklaringsmodellen. Op deze manier creëren we een bewustzijn in de regio en een betrokkenheid om samen verder in gesprek te gaan.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Zie bijvoorbeeld Unia en Test Aankoop, die terecht aanklagen dat een papieren ticket op de trein duurder is dan een digitaal ticket op de smartphone, in "Digitale discriminatie bij de NMBS: Unia en TestAankoop dreigen met rechtszaak", De Standaard, 16 juli 2024, https://www.standaard.be/cnt/dmf20240716_93059175,

We bouwen hier verder op de methodieken die de basis vormden van Grijs aan Zet¹¹⁰ en op het lokaal werken in buurten in projecten zoals *BarakFutur* (2018)¹¹¹ en *Selle wie?* (2023)¹¹². In *BarakFutur* pompten we hervonden trots en verbondenheid in de wijk de Barakken in Menen. *Selle wie?* was een project in opdracht van intercommunale Leiedal. We streken neer in Deerlijk (het gehucht Sint-Lodewijk, in de volksmond Sellewie genoemd) met een caravan en vroegen de inwoners naar hun bezorgdheden over duurzaamheid en zorgzaamheid. We baanden zo de weg voor ecologische ingrepen waarop de burgers beroep konden doen zoals zonnepanelen, ontharding en isolatie en meteen ook voor ingrepen naar sociale cohesie.

Belangrijke elementen in de strategie vormen het outreachend luisteren: je stelt een vraag en je gaat naar de mensen toe - op straat, bij hen thuis of in een vereniging - om met hen over het thema in gesprek te gaan. Een volgende stap is de nabijheid opzoeken in lokale contexten. Door middel van creatieve interventies breek je in op een plek of evenement waar mensen samenkomen en creëer je een breder gesprek, onder andere met de geïnteresseerde personen die je voordien sprak en tot je uitbreidend netwerk kan rekenen.

Eerste acties

■ 2026-2027

We starten met het voeren van gesprekken in de regio Midwest¹¹³ rond het mentaal welzijn van de bewoners. Dit kunnen groepsgesprekken zijn waarin we leren van elkaar of een-op-eengesprekken waarbij we dieper ingaan op iemands persoonlijke verhaal. Evenzeer gaan we op publieke plaatsen aan de slag met een creatievere aanpak. We gaan al doende op zoek naar het beste format en dit in een stevig partnerschap. Het is niet de bedoeling om therapeutische gesprekken te voeren, wel om een duidelijk zicht krijgen op de ervaringen in en beleving rond mentaal welzijn van de inwoners in onze regio.

■ 2027-2028

In het project *From Black to Blue* vertrekken we van het zwarte, de slechte situatie rond mentaal welzijn in onze regio en dromen we van het creëren van een 'blue zone'; bijzondere plekken of oases in de wereld, waar mensen langer én in het bijzonder gelukkiger leven.¹¹⁴ We bundelen daarbij de krachten met Het Bataljong en de Unie der Zorgelozen. In een gezamenlijk traject gaan we met mensen uit de regio Zuidwest eerst outreachend en vervolgens op publieke plaatsen in gesprek rond mentaal welzijn. Naast het bevragen van oorzaken en oplossingen willen we onze bevindingen ook terugkoppelen naar de regio, steden/gemeenten en betrokken instanties.

Deze plannen werden gesmeed in het kader van de ambities van Kortrijk Culturele Hoofdstad 2030. Dit traject wordt sowieso uitgevoerd, ook nu Kortrijk niet werd geselecteerd.

110 Zie de projectwebsite: www.grijsaanzet.be.

111 Zie ook <https://www.facebook.com/BarakFutur/> - <https://barakfuturblog.wordpress.com/>

112 Zie ook <https://avansa-mzw.be/blog/tijd-voor-actie-op-sellewie>

113 Voor wie niet van onze regio is: De regio Midden-West-Vlaanderen of de referentieregio Midwest.

114 Zie ook <https://www.fninstitute.com/nl/nieuws/9-principes-om-te-leven-zoals-in-de-blue-zones>; en *Secrets of the blue zones* (Netflix-documentaire).

OD 2. Door middel van cultuur is het verzamelde inzicht uit de regio – om beter om te gaan met problemen rond mentaal welzijn en om deze te voorkomen – teruggegeven aan de regio. Zo dragen we bij tot sensibilisering, meer communicatie en mogelijks nieuwe oplossingen op het vlak van mentaal welzijn.

Visie

Als impactgedreven organisatie willen we de problemen die er zijn rond mentaal welzijn en de mogelijke oplossingen blootleggen. Wat maakt dat zoveel mensen rondom ons zich slecht voelen en bestaat er een manier om dit leed te verzachten en waar mogelijk zelfs te voorkomen?

We willen oorzaken van mentaal ongemak en mankende interacties en evoluties opsporen en zo breed mogelijk ontsluiten. Evengoed willen we op zoek gaan naar goede praktijken, mooie initiatieven, deugddoende acties.

Hiervoor geloven we in de verbeeldende en ontroerende kracht van cultuur. De meest gepaste vorm zoeken we tijdens het proces. Met partners als Het Bataljong en de Unie der Zorgelozen aan boord is de kans groot dat theater een rol zal spelen. Maar ook andere vormen zoals raampoëzie, slam poetry, podcasts of fototoonstellingen kunnen tijdens het proces gepaste vormen blijken.

Vanuit het DNA van Avansa zullen ook interviews en panelgesprekken een plaats krijgen in het From Black to Blue-project. Mogelijk kan ook participatieve programmatie (programmatie op initiatief van een klein groepje 'deelhebbers') hiertoe bijdragen. Door heel participatief en op vele plekken in de regio aan de slag te gaan, streven we naar een dieper bewustzijn rond dit probleem bij burgers en beleid.

In vorige projecten zoals [Grijs aan Zet](#) en onze projecten over [burn-out](#) (De kanarie in de koolmijn en de Roeselaarse coalitie tegen stress en burn-out) leerden we veel waar we hier op voortbouwen. Zo bereiken we meer mensen met cultuur dan louter informatief te werken. Cultuur kan ontroerend en aanstekelijk werken, mensen worden geraakt in hun gevoel. Door de emotionele laag te raken, genereren we meer bewustwording dan wanneer we het project louter inhoudelijk vertalen. Bovendien werken we met getuigen. We vragen mensen eerst om hun verhaal te doen. Bij mensen die heel betrokken zijn bij deze verhalen, stellen we vast dat een deel van hun persoonlijke missie aanleunt bij het verspreiden van dit verhaal. Dit maakt dat onze getuigen vaak doorgroeien tot deelnemers en ambassadeurs van het project. Zo creëren we concentrische cirkels van betrokkenen. De getuigen worden ambassadeurs, dragen dit uit, wat opnieuw meer bezieling en dikwijls ook toeschouwers creëert. Zo zijn er mensen die dichterbij of verder staan bij de kernprocessen van het project.

We vinden het belangrijk om deelnemers van participatieve processen als echte ambassadeurs naar waarde te schatten. We onderschrijven de filosofie van kunstenaar Simon Allemeersch, dat participatieve (kunst)processen met mensen in kwetsbare posities een goede zaak zijn, maar dat er veel vallen zijn waarin je kan trappen.¹¹⁵ Het grote gevaar bestaat erin dat je mensen bevraagt zonder iets terug te geven dat voor hen van tel is. Hiervoor willen we extra waakzaam zijn.

¹¹⁵ Allemeersch, S., "De hond van de leefgroep. Over theater maken op het kruispunt van jeugdzorg, sociale huisvesting en psychiatrie", in Etcetera 168, 26: Over de veel vallen van participatieve (kunst)projecten: "...dat ze veel te afstandelijk blijven, bijvoorbeeld. Of dat ze met het applaus gaan lopen dat ook toekomt aan de mensen met wie ze werken. De kunst is om nederig te zijn en nieuwsgierig te blijven: dan pas stop je met entertainen en creëer je betekenis."

Altijd en extra voorzichtig zijn wanneer we met mensen in kwetsbare posities werken.

Eerste acties

- 2028-2030
From Black to Blue: vanuit alle (publieke) plaatsen waar we gesprekken voerden met mensen, willen we mensen meenemen binnen een breed toegankelijk cultuurtraject. Dit kan het werken naar een theatervoorstelling zijn, een expositie, werk in openbare ruimten,... Deelnemers en kunstenaars werken samen om de verhalen van de onderzoeksfase te vertalen. Dit hele proces met interviews, lezingen, dialoogtafels,... wil maatschappelijke evoluties en structuren die ons ziek maken in vraag stellen en idealiter alternatieve scenario's vooropstellen.

Eerste indicatoren bij deze SD

- 100 inwoners uit de regio zijn bevestigd.
- Er werd op minstens zeven verschillende plekken aan de slag en in gesprek gegaan.
- Er ontstaat een breed toegankelijk cultureel resultaat, het gevolg van een proces van luisteren, het uitwisselen van ervaringen en het zoeken naar alternatieven.

SD2. De sociale cohesie is toegenomen in onze regio

OD1. In participatietrajecten met burgers zijn warme, hoopvolle plekken gecreëerd waar meer sociaal contact mogelijk is en waar meer sociale cohesie is ontstaan.

Visie

Covid leerde ons dat het minder (of niet) hebben van menselijk contact een bijzonder negatieve impact heeft op ons mentaal welzijn.¹¹⁶ We beschreven ook onze zorg om het verdwijnen van ontmoetingsplekken en -mogelijkheden in meer landelijke gebieden.¹¹⁷ In steden leven gemeenschappen en burens dikwijls eerder naast elkaar dan met elkaar. Uiteraard kunnen we met ons team niet in elke gemeente of wijk als procesbegeleider betekenisvolle ontmoetingsplekken of zogenaamde 'derde plekken'¹¹⁸ creëren. We kiezen zorgvuldig plekken uit waar door de lokale actoren nazorg kan worden geboden met het oog op het verduurzamen van deze ontmoetingsplek.

We bouwen extra expertise op in deze trajecten en leren van onze collega-Avansa's en hun participatieprojecten zoals Kerk in het Midden (Avansa's Oost-Vlaanderen) de participatieprojecten van Avansa Kempen en de Bouwdoos (Avansa Vlaamse Ardennen). Ook lessen uit onze eerdere ervaringen zoals BarakFutur en Selle wie? nemen we mee (zie hoger).

¹¹⁶ Zie meer in de regioanalyse.

¹¹⁷ Actie Landelijke Gilden, waarnaar ook verwezen in de regioanalyse; zie ook voor de evoluties en het belang van dergelijke plekken en trajecten naar dergelijke plekken in Nederland: D. Teravest, "Betekenisvolle ontmoetingsplekken zijn belangrijker dan ooit: de haarvaten van de samenleving", Sociaal Bestek 78 (2016), 25-28p.: De beleidskreet 'we investeren in activiteiten, niet meer in stenen' lijkt behoorlijk achterhaald. De 'stenen' doen er toe – plekken waar mensen daadwerkelijk naar toe kunnen gaan, het liefst niet al te ver van huis. Menig bewoner heeft immers meer met zijn eigen buurtje dan met een groter en abstracter gebied als een wijk. Met name bij bewoners met een sterke zorg- of hulpvraag blijft er behoefte aan zulke publieke plekken die betekenis krijgen als 'tweede thuis'. Deze 'stenen' zijn de haarvaten van de samenleving die buurten, wijken en dorpen vitaal houden. In onze regio landden we ook met vorig onderzoek Grijs aan Zet bij "SAAR, een vrijwillig initiatief in Aarsele nabij Tielt". Alle alleenstaanden van Aarsele werden eenmaal per maand uitgenodigd om samen te eten. Wanneer de vrijwilligers er mee ophielden, werd dit initiatief ingekapseld in de bredere sociale dienstverlening: alleenstaanden kunnen nu drie keer per week gaan eten bij het OCMW.

¹¹⁸ <https://www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/het-belang-van-de-derde-plek/>; <https://www.mfaportaal.nl/themas/artikel/6957a26f-a6d3-4eee-a881-d9dab-363cce7/>.

OD2. Voor specifieke kansengroepen (mensen in kansarmoede en mensen met migratie-achtergrond) zijn laagdrempelige ontmoetings- en leermomenten ontwikkeld in nauwe samenwerking met de organisaties die met deze kansengroepen samenwerken. Deze laagdrempelige activiteiten vormen bruggen om deel te nemen aan een inclusieve samenleving.

Visie

De twee kansengroepen waarop we heel gericht inzetten, met name mensen in kansarmoede en mensen met een migratieachtergrond, ervaren vaak te hoge drempels om naar activiteiten te komen. Daarom werken we outreachend: Avansa trekt naar de plekken waar ze zich bevinden. We streven ernaar dat deze doelgroepen zich veilig en welkom voelen en dat de aard van de activiteiten afgestemd is op hun interesses. Ook onderhouden we verder goede banden met de regionale spelers op het vlak van armoede en diversiteit.

Een wederkerigheid is gebaseerd op wederzijds vertrouwen, zowel met deelnemers als met organisaties. Om dit vertrouwen op te bouwen, zullen we in een zogenaamde basiswerking een aanbod doen dat

vertrekt vanuit de interesses van de doelgroepen en de betrokken organisaties die hen vertegenwoordigen.

We bouwen hier voort op een sterkte in onze werking.¹¹⁹

In de vorige beleidsperiode bouwden we in dit kader twee projecten uit met partners voor mensen met een migratieachtergrond en andere, meer klassieke partners (zoals vrouwenorganisaties): [Vrouwen van Kortrijk](#) en Vrouwen van RSL. Hierbij nemen vrouwen met en zonder een migratieachtergrond deel aan activiteiten die vertrekken vanuit hun interesses. Deze activiteiten zijn momenteel al een trekpleister en kennismaking waaruit warme banden ontstaan tussen de deelnemers en (de diversiteitsmedewerker van)

¹¹⁹ Zie selfie/SWOT- laagdrempelig aanbod bij Sterkten.

Avansa. Op dit vertrouwen kunnen we voortbouwen.

Ook vormden we een pool van vrijwilligers die vorming geven om mensen in kansarmoede en kwetsbaarheid te versterken, om kloven te overbruggen en om sociale uitsluiting tegen te gaan. Onze coaches geven vormingen op maat over welzijn, gezondheid, vrijetijdsbesteding, cultuur, politieke en sociale zeggingskracht. De focus ligt hierbij steeds op het versterken van de persoon én op de participatie aan de samenleving. De vormingen worden stevast in de context van de deelnemers georganiseerd: op locatie, in de gemeente waar de deelnemers wonen, binnen een vereniging of organisatie waarmee de deelnemers vertrouwd zijn. Ook hier ontstaat een eerste band met (de vrijwilliger van) Avansa.

Deze OD vormt voor Avansa dan ook een basis om maximaal inclusief te werken en heeft een opstapfunctie naar de uiteindelijke doelstellingen in ons beleidsplan.

Eerste indicatoren bij deze SD

- De Avansa-activiteiten en het Avansahuis worden in toenemende mate divers, en dit zowel op basis van socio-economische kenmerken als migratieachtergrond.
- Er zijn minstens drie betekenisvolle plekken van ontmoeting gecreëerd in onze regio waar nood is aan meer sociale cohesie. Deze plekken hebben een duurzaam karakter.

SD3. Het zorgen voor anderen, voor de planeet en voor onszelf (als voorwaarde om de andere zorgtaken te realiseren) is opgewaardeerd

OD1. De maatschappijkritiek op het streven naar ‘steeds meer’, wat stuit op de grenzen van mens en planeet, klinkt luider. Toekomstgerichte modellen met veel aandacht voor de inherente zorgzaamheid voor mens en omgeving zijn onderzocht, aan het brede publiek getoond en beklemtoond.

Visie

Via bekende formats én nieuwe verrassende praktijken willen we de zorg voor de ander en de planeet opwaarderen. De afgelopen jaren vormden we onze gesprekken (lezingen en interviews) om tot de formule ‘Op de sofa’, waarbij we een bekende en minder bekende gast in ons huis interviewden. Deze formule werd - zoals in de SWOT vermeld - succesvol, mede door de herkenbaarheid, de interessante gasten en de inbreng van artistieke interventies die van de avond een totaalbeleving maakten. We zetten dit format verder en passen het waar nodig aan, met aandacht voor nieuwe locaties, nieuwe publieken en een onverwachte, artistieke toets.

Daarnaast richten we ons op opportuniteiten/topics waarbij onze samenleving en burgers op hun grenzen botsen, zoals een recente vraag over het belang en de problemen van mantelzorgers of op uitdagingen zoals de toekomst van de kinderopvang. Mooie toekomstgerichte modellen krijgen hierbij een podium.

OD2. We bieden methodieken aan om de oorzaken van stress in ons persoonlijke en maatschappelijke systeem te detecteren, veerkracht aan te leren en een kritische opstelling te hanteren en te stimuleren ten aanzien van maatschappelijke systemen die stress en mentaal onbehagen stimuleren.

Visie

Avansa Mid- en Zuidwest heeft een jarenlange traditie in het organiseren van democratisch toegankelijke workshops en vormingen rond persoonlijke en relationele groei. Deze preventieve acties in het kader van een goed mentaal welzijn willen we verderzetten, vanuit een pool aan ervaren freelancers en een pak expertise bij onze medewerkers op dit vlak.

Door middel van samenwerkingen gaan we op zoek naar nieuwe kansen en nieuwe deelnemers in de ruime regio. Uit de regioanalyse blijken vooral vrouwen tussen de 18 en 54 jaar te kampen met problemen van mentaal welzijn. De huidige gemiddelde deelnemer van onze vorming is 57 jaar en eerder vrouwelijk. We willen hier ook extra aandacht besteden aan de twee kansengroepen - mensen in kansarmoede en mensen met migratieachtergrond - die meer problemen blijken te hebben op het vlak van mentaal welzijn. Inwoners uit de regio die in aanmerking komen voor een kansen-tarief of Uitzonderingsregeling vinden al stapsgewijs de weg naar deze vormingen (gemiddeld twee op tien deelnemers), mensen met een migratieachtergrond een heel stuk minder. Er zijn dan ook specifieke acties nodig om dit aanbod inclusiever te maken.

In workshops werken we op mechanismen die een positieve impact hebben op onze stressreductie, veerkracht en het vinden van rust (met formules als meditatie, hartcoherentie, ademen, lichaamsgericht werken,...). We zetten ook aan tot oplossingsgericht handelen en het omzetten van talenten in daden om bij te dragen tot een mensgerichte regio (met formules zoals assertiviteit en positieve psychologie of neuro-linguïstisch programmeren).

De meerdaagse 'bootcamps' zijn een mooi voorbeeld van een nieuwe formule waarbij we mensen gedurende een diepgaander traject van twee à drie dagen meeneemen en waarin een echt groepsgevoel ontstaat. Een idyllische locatie en heerlijke vegetarische lunches van onze vrijwilligers zorgen voor een zinderende beleving en betere verbinding. Bij voorkeur krijgt 'de natuur' tijdens deze bootcamps een centrale plaats. Zo valt er veel te leren van het ritme van de natuur en haar zelfhelende vermogen.

In het verleden ontwikkelden we ook formats die maatschappelijke evoluties en systemen in vraag stellen, zoals het forumtheater dat we ontwikkelden in de strijd tegen stress en burn-out. Dit soort creatieve, interactieve formats willen we blijven ontwikkelen. De opportuniteiten in de regio zullen bepalen of dit een verdere groei van het forumtheater wordt in nieuwe contexten (hiervoor was interesse in de stad Kortrijk maar de middelen ontbreken momenteel), of dat we nieuwe methodieken inzetten.

Eerste indicatoren bij deze SD

- Zorgzame stemmen en hoopvolle toekomstmodellen zijn duidelijk op de kaart gezet in onze regio: ze krijgen gehoor bij een breed aanwezig publiek, in de media en in de pers.
- 2.000 personen per jaar werken aan zichzelf. We evalueren wat de effecten zijn van de vormen op hun mentaal welzijn en streven naar een grotere deelname van onze kansengroepen.

OD3. Waar nodig richten we exclusieve vormingen en trajecten in die gericht zijn op mensen in kansarmoede en mensen met migratieachtergrond, zowel om problemen van mentaal welzijn te bespreken als om methodieken aan te reiken die (preventief) kunnen helpen.

Visie

Het kan zinvol zijn om een exclusief aanbod voor kansengroepen te ontwikkelen, veelal in samenwerking met kansengroepenorganisaties, en binnen een veilige, gekende context voor de deelnemers. Deze werking onderscheidt zich in een aantal organisatorische aspecten, in begeleidershouding en in organisatiecultuur, wat de laagdrempeligheid ten goede komt. Zo'n doelgroepspecifieke werking staat ook meer los van de druk om zich te conformeren aan de eisen van de mainstream omgeving. We willen mensen versterken om via deze exclusieve vormingen steeds meer hun plek te vinden binnen de samenleving, en om, waar interesse is, ook steeds meer de weg te vinden naar de andere activiteiten van Avansa Mid- en Zuidwest.

In de regio Zuidwest startten we in 2024 met het leersysteem [FLOW](#), een ESF-project dat extra inzet op het mentaal welzijn van mensen met een lager opleidingsniveau. Alternatieve doe-invalshoeken zoals radio en film worden ingezet zodat de deelnemers door het aanleren van deze nieuwe vaardigheden meer in hun kracht komen te staan en zich meer gezien en gehoord voelen. Als het opvolgdossier van dit project wordt goedgekeurd, gaan we in 2025-2027 verder aan de slag met dit speelwerkleren en de focus op mensen met een lager opleidingsniveau.

OD4. Door de oprichting van een samenwerkingsnetwerk van organisaties dekken we een breed preventief vormingsaanbod en bieden we ontmoetingsmogelijkheden aan, in het bijzonder ten aanzien van de landelijke, meer afgelegen gebieden in de Midwest. Bijzondere aandacht gaat hier naar het mentaal welzijn van de landbouwer(s).

Visie

Het vormingsaanbod over persoonlijke en relationele groei werd aanvankelijk vooral georganiseerd in ons Avansahuis in Kortrijk. Afgelopen beleidsperiode slaagden we erin deze vorming ook sterker te verankeren in Roeselare. In deze beleidsperiode willen we deze werking nog regionaler uitbouwen, met extra aandacht voor deelnemers uit de meer landelijke gebieden in de Midwest.

We startten in het najaar 2024 het ESF-project [Aardig Geground](#) en willen dit leerecosysteem - mits goedkeuring van een opvolgdossier door ESF - verderzetten in 2025-2027. We werken hiervoor maximaal samen met de huidige partners, zoals Gezonde Buurt (samen met CM), de Stuyverij en zorgboerderij Autartika in Ruiselede, en eventuele nieuwe partners zoals Ferm en de eerstelijnszones van de regio. Samen kunnen we een sterk web maken met een zinvol en sluitend aanbod aan preventieve vormingen rond mentaal welzijn. In de Midwest ligt de nadruk van het leerecosysteem Aardig Geground in het bijzonder op workshops waarbij het terug contact maken met de natuur een centrale invalshoek is én waar specifieke aandacht geboden wordt aan de mentale problemen van landbouwers. Bovendien bouwen we in het project een aantal plekken uit waar de sociale cohesie opnieuw versterkt wordt.

Eerste indicatoren bij deze SD

- Er is minstens één samenwerkingsweb rond preventieve vorming over mentaal welzijn en ontmoeting opgebouwd.
- We streven naar het behouden van minstens twee deelnemers met een kansentartief op een groep van tien deelnemers.
- We hebben onze vormingen aangepast en bereiken hierbij ook stelselmatig meer personen met een migratieachtergrond. De streefcijfers bepalen we jaar per jaar in onze jaarrapporten.
- We organiseren tien activiteiten per jaar in eerder afgelegen, landelijke contexten.

7.2 Beleidsuitdaging 2: van polarisatie naar constructieve dialoog

Naar een regio waar het gesprek weer mogelijk is en waar we samen - over de verschillende meningen heen - een langetermijnvisie voor de toekomst kunnen uitbouwen.

Volgens de Nederlandse professor Jan Rotmans leven we niet in een tijdperk van veranderingen, maar in een verandering van een tijdperk.¹²⁰ Ook in onze regio komt hierbij een aantal breuklijnen steeds meer op scherp te staan.

Zo zijn er de klimaatuitdagingen die in de hele regio voor zware uitdagingen zorgen. Zowel de landbouwsector als bepaalde dorpen in onze regio werden met extreme wateroverlast geconfronteerd. Ook treffen de regels rond stikstof de West-Vlaamse landbouwsector sterk. Daarnaast leiden veel duurzaamheidsverplichtingen en -voordelen (zoals premies voor zonnepanelen, elektrische wagens of isolatie) bij kwetsbare groepen tot een gevoel van uitsluiting. Ze dreigen niet meer mee te kunnen en/of haken af van het politieke systeem. Dit alles houdt in dat een groot aantal inwoners van onze regio in onzekerheid verkeert over hoe het verder moet.

Tegelijkertijd ontstaan er angst en ongenoegen rond de snel veranderende en verkleurende samenleving. Deze verandering wordt door een aantal mensen gekoppeld aan eigen verlieservaringen en negatief geframed.¹²¹

Bij deze transitie hebben we opnieuw specifiek aandacht voor twee groepen die slachtoffer dreigen te worden van deze veranderingen: mensen in kansarmoede, die niet mee kunnen in deze beweging en met deze (dure) maatregelen, en de mensen met een migratieachtergrond, die zondebok worden voor de vele problemen die gepaard gaan met deze maatschappelijke veranderingen en soms moeite hebben om aansluiting te vinden bij de lokale gemeenschap.

Omwille van al deze veranderingen komen groepen mensen tegenover elkaar te staan. Het water wordt te diep en dialoog lijkt steeds moeilijker. Hierdoor kan de samenleving en de democratie blokkeren, terwijl net het niet (kunnen) aanpakken van de problemen tot catastrofale gevolgen kan leiden. Overbruggen we onze verschillen en lossen we onze problemen sámen op? Of laten we ons verder uit elkaar drijven? Het antwoord is voor ons duidelijk: net in tijden van verdeeldheid en grote maatschappelijke verandering moeten we met elkaar in gesprek blijven, om verschillen te overbruggen en gemeenschappelijke waarden te vinden. Als we ons niet uit elkaar laten spelen, kunnen we werken aan een samenleving waarin verschillende groepen perspectief zien, nu en later.

SD1. De inwoners van de regio hebben een beter begrip van en een positievere houding tegenover democratie en mensenrechten.

In 2026 zijn we 81 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog. Er zijn dus weinig tot geen personen meer die bewust de Tweede Wereldoorlog hebben beleefd en kunnen waarschuwen voor de wrede heden van fascisme en de afwezigheid van democratie.

Uit onze regioanalyse blijkt dat het vertrouwen in de democratie afneemt, wat het democratisch gestel dreigt te doen wankelen.

¹²⁰ Rotmans, Jan, Change of era. Our world in transition, Boom, 2017, p.208.

¹²¹ Willaert, Dominique, Niet alles, maar veel begint bij luisteren. Een verslag uit de Denderstreek, Mammoet, 2023, p.279.

OD1. Inwoners met een laag geloof in de instellingen en de democratie leren over het belang van democratie en het gevaar van verlies van checks en balances.

Visie

We bouwen voort op wat al bestaat in onze werking: een aantal (eerder filosofische) denkdagen over democratie en leders Stem Telt-vormingen voor mensen in kansarmoede. We hebben ook aandacht voor nieuwe - en soms bedreigende - vormen van informatiewinning en (sociale) media, die een steeds

grotere kracht worden en het gevaar inhouden de democratie te ondermijnen.

We gaan op zoek naar experimenten om rond dit belangrijke thema aan de slag te gaan. We willen mensen met een laag geloof in democratie overtuigen van het belang van democratische instellingen en het gevaar van het verlies van checks and balances. We denken hier bijvoorbeeld aan bezoeken en contact met democratische instellingen en leiders (Parlementen, Grondwettelijk Hof, Mensenrechteninstellingen), maar ook aan acties in het straatbeeld en het zichtbaar maken dat democratie van onderuit werkt, bijvoorbeeld in de vorm van een goed werkend buurtcomité.

OD2. Meer mensen kunnen geweldloos communiceren met elkaar, ook over onderwerpen die schuren.

Visie

De hardheid op het politieke en journalistieke toneel treft veel mensen. Vanuit de filosofie “Vrede kun je leren”¹²², door er zelf naar te handelen, willen we mensen uit de regio zoveel mogelijk in contact brengen met de principes van verbindende communicatie en dialoog.

We bouwen verder op de bestaande formats van verbindende communicatie en bredere trajecten rond herstelgericht handelen. We wekken interesse in de regio voor deze manieren van praten, trekken nieuwe deelnemers aan én maken deelnemers warm voor langere trajecten die tot meer leren en bewustzijn leiden. Ook hebben we aandacht voor verbindende communicatie op specifieke plekken, zoals een detentiehuis, een vluchtelingenopvang of een lokaal dienstencentrum. We bouwen dit aanbod ruim in de regio uit.

Ook deep canvassing kan hier een rol spelen: het creëren van contexten waarin met vreemden gepraat

¹²² Van Reybrouck, David, Vrede kun je leren, De Bezige Bij, 2017, p.96

wordt over hoop, angst en dromen. De bedoeling is om over de verschillen heen verbindingen en vertrouwen op te bouwen door middel van radicale empathie en een open en actieve luisterhouding.

In de vorige beleidsperiode kende het project Rndom Prison zijn wortels binnen het detentiewezen. Dankzij het project DIALOGO evolueerde dit naar straf en herstel. In het nieuwe beleidsplan werken we daarop verder en groeien we door naar een breed opgevatte benadering van verbindende communicatie en het herstelgericht aanpakken van conflicten in een gemeenschap en in de samenleving.

OD3. Een heel aantal inwoners uit de regio kan gepast reageren in situaties die grensoverschrijdend en kwetsend zijn en die de positie van minderheden in onze samenleving in gevaar brengen.

Visie

Grensoverschrijdend gedrag, racisme en discriminatie hebben in een democratische samenleving geen plaats. Juridisch optreden tegen discriminatie en verzwaarde straffen voor geweld kunnen deze problemen niet volledig verhelpen. Een belangrijk wapen hiertegen

zijn ook de omstaanders of getuigen van een situatie. Volgens onderzoek van socioloog Peter Ejbye-Ernst, verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, blijkt dat ingrijpen effectief kan helpen.¹²³ “In zes op de tien gevallen slagen omstaanders erin een conflict te stoppen of erger te voorkomen.”

In het kader van het Plan Samenleven bouwden we expertise op in omstaanderstraining. Deze expertise willen we verderzetten en breed verspreiden in de regio, in contexten die een grote impact hebben op het samenleven.

Eerste indicatoren bij deze SD

- Avansa geeft één omstaanderstraining per maand.
- Per jaar hebben we vijf contexten in de regio waar de principes van verbindende communicatie aangeleerd worden.

SD2. Inwoners in de regio die uit elkaar worden gespeeld door grote maatschappelijke uitdagingen zijn gehoord en nemen stappen om hun buurt en regio zelf mee vorm te geven

OD1. Avansa trekt naar de basis en voert een luistertraject met een sterke nadruk op die plekken waar het ongenoegen substantieel is. Op basis van dit luisteren worden oefenplekken of vrijplaatsen gevormd, waarbij naar elkaar geluisterd wordt en hoopvolle verhalen en perspectieven ingebracht worden.

123 <https://www.demorgen.be/nieuws/omstaanderstraining-is-net-zo-belangrijk-als-ehbo-cursus-zo-ga-je-best-om-met-metoo-of-racisme-op-straat-b506df59/>.

Visie

Maatschappelijke veranderingen gaan zo snel, en de uitdagingen (zoals rond het klimaat) zijn zo groot, dat veel mensen in onzekerheid verkeren over hoe het verder moet en vrezend niet meer mee te kunnen. In onze regio leeft een groot politiek en maatschappelijk ongenoegen. Dit ongenoegen is zo groot dat sommige burgers zich afkeren van ons politieke systeem, zich terugtrekken uit de samenleving en afhaken.

Deze maatschappelijke evolutie negeren en eenvoudigweg doorgaan met het bespreken van ideale toekomstmodellen zonder hen, is brandstof voor toenemende polarisatie.

Daarom willen we als medewerkers van Avansa een stap terugzetten en luisteren naar wat mensen beroert in onze regio. We gaan luisteren naar wat (niet) gaat en naar wat er nodig is om in deze samenleving weer vaste grond te voelen. We laten ons hier inspireren door het luistertraject van Dominique Willaert in de Denderstreek.¹²⁴ We gaan bij voorkeur aan de slag in die deelregio's waar het ongenoegen het grootst is.

Op basis van ons luistertraject creëren we oefenplekken. Methodieken worden ingezet in functie van het wisselen van positie en aan de hand van verbindende communicatie creëren we een dialoog over de kwesties waar mensen van wakker liggen of net onverschillig over zijn. Meer artistieke werkvormen (zoals levende bib, forumtheater, [Bodies of Knowledge](#)¹²⁵ en participatief theater) kunnen ons helpen in deze zoektocht om mensen samen te brengen.

Dit traject zal ook kaderen in een breed samenwerkingsproject van de verschillende Avansa's. Avansa Mid- en Zuidwest zet samen met de andere Avansa's een langdurig project op over het vertrouwen in de samenleving en de instellingen. In 2025 wordt er een gezamenlijk projectplan opgesteld. Vanaf 2026 wordt

het uitgevoerd. Als trekker van het gezamenlijk project [DIALOOG](#) hechten we een groot geloof aan het genereren van meer impact door samenwerking tussen de verschillende Avansa's. De samenwerking bevordert de kracht, de expertisedeling, vergroot de dromen, en zet aan tot experiment. Dergelijke projecten creëren ook een grotere visibiliteit van de Avansa's.

OD2. In participatietrajecten creëren burgers hoop door samen veranderingsvoorstellen voor veel gehoorde problemen in de luister-ronde uit te werken en hierbij op het beleid te wegen.

Visie

Onze luisterronde heeft niet enkel tot doel om dieper te luisteren en mensen beter te begrijpen, opdat zij weer kunnen aanhaken bij de democratie. De ronde heeft ook de ambitie om politiserend te werken. We willen wat we gehoord hebben vertalen in concrete acties en/of voorstellen die bijdragen tot maatschappelijke en beleidsveranderingen.

Goed georganiseerde participatie leidt onder andere tot beter en meer gedragen bestuur en tot beter burgerschap. Mensen die deelnemen worden gedwongen om na te denken over (soms complexe) maatschappelijke problemen en om in dialoog te gaan met medeburgers en politici die mogelijks een andere mening hebben. Belangrijk is wel dat elke groep in de samenleving deelneemt (en niet enkel de spreekwoordelijke 'oudere, witte mannen').¹²⁶ Vanuit onze visie op kansengroepen waken we nauwlettend over deze voorwaarde. We houden in participatieprojecten ook rekening met een aantal gekende principes. We nemen de burger au sérieux en het politieke speelveld en de beslissingsruimte moeten vooraf duidelijk geschetst zijn.

124 Zie Interactief teamgesprek met Dominique Willaert in feb. 2024, een avond rond 'Niet alles maar veel begint bij luisteren', in samenwerking met de Unie der Zorgen, en het interview door onze medewerker Arne De Jaegere op de medewerkersdag van de Avansa's in juni 2024.

125 Bodies of Knowledge (BOK) is een plek waar mensen van elkaar kunnen leren. Dingen die men meestal niet leert, verteld door stemmen die niet altijd gehoord worden, uit verschillende delen van de samenleving en de wereld. In BOK wisselen we kennis uit die een rechtvaardigere en meer humane samenleving voedt. Het is een ruimte om te luisteren, te vragen, te verbinden.

126 Verschuere, Bram, Politiek in tijden van wantrouwen. Een nieuwe aanpak voor een falend beleid, Lannoo, 2024, p.168

Op het vlak van participatieprojecten en de vertaling ervan naar het beleid kunnen we als team nog leren. We zetten daarom extra in op vorming van onze medewerkers zodat we ons goed ondersteund en beslagen op het ijs begeven.¹²⁷

OD3. In participatietrajecten worden burgers en lokale contexten ondersteund in het creëren van warme, hoopvolle plekken waar meer sociale cohesie is en waar meer sociaal contact mogelijk is.

Zie hoger, Mentaal Welzijn SD2-OD1.

Visie

We willen bouwen aan betekenisvolle ontmoetingsplekken omdat het minder (of niet) hebben van menselijk contact een bijzonder negatieve impact heeft op ons mentaal welzijn. We zijn bezorgd om het verdwijnen van ontmoetingsplekken en -mogelijkheden in meer landelijke gebieden. Ook in steden leven gemeenschappen en burens dikwijls eerder naast elkaar dan met elkaar.

Tegelijkertijd houdt het samen weer opbouwen van een derde plek¹²⁸ ook een belangrijk democratisch proces in. Het is dromen, overleggen, consensus zoeken, en beslissingen omzetten in acties. Het samen creëren van een plek waar men zich thuis voelt, maakt dat burgers weer het gevoel krijgen bij een gemeenschap te horen, waar ze ertoe doen. Op die manier willen we afhakers weer doen 'aanhaken'.

Uiteraard kunnen we met ons team niet in elke gemeente of wijk als procesbegeleider betekenisvolle ontmoetingsplekken creëren. We kiezen zorgvuldig plekken uit waar door de lokale actoren nazorg kan worden geboden met het oog op het verduurzamen van deze ontmoetingsplek.

We bouwen extra expertise op in deze trajecten en leren van onze collega-Avansa's en hun participatieprojecten zoals Kerk in het Midden (Avansa's Oost-Vlaanderen) en de Bouwdoos (Avansa Vlaamse Ardennen). Ook lessen uit onze eerdere ervaringen zoals BarakFutur en Selle wie? nemen we mee (zie hoger).

Eerste indicatoren bij deze SD

- Er heeft een luistertraject met weerklank plaatsgevonden in de regio Midwest waarbij de verhalen met het publiek gedeeld zijn.
- We creëren minimaal twee oefenkansen per jaar om impliciet of expliciet in gesprek te gaan en van mening te verschillen over zorgen waar mensen in die regio van wakker liggen.
- Er zijn op participatieve wijze minimaal drie duurzame ontmoetingsplekken gecreëerd.
- Er zijn minstens twee brede participatieprocessen geweest waarin burgers invloed hebben kunnen uitoefenen op de lokale beslissingen en/of context.

¹²⁷ We voorzien onder meer een opleiding van prof. Bram Verschuere, opleiding en samenwerking met het Hannah Arendt-Instituut, en opleidingen in deep democracy en mogelijke samenwerking met MuntUit.

¹²⁸ <https://www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/het-belang-van-de-derde-plek/>: <https://www.mfaportaal.nl/themas/artikel/6957a26f-a6d3-4eee-a881-d9dab-363cce7/>.